

ničenja između hrvatskog i srpskog prema kriteriju upotrebe prefiksa *sa-/su-*, *su-* je u hrvatskom produktivan te se njime tvore riječi kao što su *svlasnik*, *suživot* ili *supostava* i *suosnik*. K tome već postoji u upotrebi riječ *suučesnik* kao „sudionik u zločinu“ pa bi riječ *saučešće* eventualno mogla glasiti *suučešće*,

što bi moglo imati negativne konotacije zbog već postojeće riječi *suučesništvo*. Stoga je preporučljivo umjesto sudjelovanja u boli suosjećati s nekim pomoću izraza *sućut* jer se ta riječ tradicionalno, etimološki i značenjski uklapa u naš jezik i prikladnija je svojoj svrsi u određenim trenucima.

Marko Kovačić

OSVRTI

OPET O PRIJEVODU TRASKOVIH TEMELJNIH LINGVISTIČKIH NAZIVA

U Hrvatskoj je 2005. objavljeno djelo Temeljni lingvistički pojmovi Larryja Traska u izdanju Školske knjige i prijevodu Benedikta Peraka, a recenzentica Milice Mihaljević i Marka Samardžije. U originalu je to djelo *Key Concepts in Language and Linguistics* (Routledge, London i New York 1999., ovdje citirano prema ¹2005.). Moj je kritički osvrt na dotično djelo (tj. naš prijevod) objavljen u *Suvremenoj lingvistici* (2005.: 129.–134.). Nakon toga izlazi i osvrt recenzentice M. Mihaljević u časopisu *Jezik* (2007.: 78.–80.) koja ondje kratko spominje i moj osvrt te kaže: „Mate Kapović iznosi niz pohvala, ali i pokuda ovome djelu. Ipak, pomnom analizom pokazalo se da u većini pokuda ipak nije u pravu te da prijevodu pripisuje nešto što je, ako se tome uopće može naći zamjerka, tako već u izvorniku.“ Na žalost, u toj tvrdnji malo toga stoji. Kao prvo, čini se da nikakve pomne analize nije bilo. Kao drugo, svatko tko pročita moj osvrt vidjet

će da je ono što najviše zamjeram prijevodu upravo očito loš prijevod – teško mi je shvatiti kako loši prijevodi na hrvatski mogu biti propusti izvornika. Kao treće, istina je da ima previda i u izvorniku, ali tu je uglavnom riječ o sitnicama, a i ja sam u svom osvrtu na njih samo bio upozorio, ogradiвши se pritom od toga piše li tu već u izvorniku netočno ili je riječ o prevoditeljevu propustu. Zanimljivo je i to da autorica u uvodu svog osvrta očito prepisuje biografske podatke o Trasku iz moga osvrta, nadoknađujući tako propust što je prijevod u Hrvatskoj izišao, a da izdavači nisu znali da je Trask u međuvremenu umro.

Krenimo redom. Kod nekih je netočno napisanih primjera iz drugih jezika doista propust već u izvorniku (arapski *malikani* umj. *malikāni*, armenski *erek* umj. *erek^h*, loš fonetski izgovor eng. riječi *pet* – iako je to moglo biti ispravljeno, grč. *hexa* umj. *hex* i *hal* umj. *hals*, kin. *hūo* umj. *huō*), no to je to. Svi su *ostali* propusti isključivo propusti prevoditelja i recenzentica (a u svom sam prvom osvrtu ionako samo upozorio na nabrojene činjenične propuste, ogradiвши se od toga tko je za njih odgovoran). Tako na

¹ Jutarnji list i Novi Liber 2002., 2004., Zagreb

njih otpadaju propusti da je sociolingvistica Lesley Milroy u prijevodu postala muško, da je trojina u njih *trial* umj. *trijal*, da su *dijakritici* u njih *dijakritike*, da je *malgaški* jezik postao *malagaški* (a i inače su imena jezika nedosljedna), da se izgovor baskijskih riječi objašnjava eng. izgovorom, kao i propusti u prepisivanju pri čem je sanskrtski *cakra-* iz izvornika prepisano kao *cakra*, staroeng. *hw-eowol* kao *hweowot*, bask. *ahizpa* kao *ahzpa* da se zadržimo samo na sitnicama. Međutim, iako bi u jezikoslovnim djelima trebalo paziti i na to, to je najmanji problem. Zanimarito ćemo ovdje i još neke propuste recenzenata spomenute u prvom osvrtu te ćemo upozoriti još jednom na najgrublje propuste ne samo u prijevodu hrv. jezikoslovnoga nazivlja nego i u prijevodu općenito (upozoravam i na dva propusta koje nisam spomenuo u prvom osvrtu te navodim i izvornik za razliku od prvoga osvrta). Posve je nejasno zašto je naslov članka *language and identity* preveden kao *jezik i osobnost* umj. kao *jezik i identitet*, o čem je u članku očito i riječ. Eng. *code-switching* potpuno se netočno prevodi kao *promjena kôda* umj. uobičajena *prebacivanja kôda* (na poledini piše pak *zamjena kodova!*). Eng. *language shift* prevodi se potpuno netočno kao *jezični pomak* iako zapravo znači *preuzimanje drugoga jezika* (kada govornici počnu govoriti drugim jezikom umj. svojim dotadašnjim jezikom). Eng. *near universal* prevodi se jezičnom nakaradom *gotovo univerzalija* (sic!) umj. npr. jednostavnim *približna univerzalija*. Izvorno se „linguistic area or, using a German term, a Sprachbund“ (2005.: 168.) prevodi kao „jezično područje (nazvano po uzoru na njemački naziv Sprachbund)“ (2005.: 150.). Očito je da je hrv. naziv *jezično područje* (koliko god on bio dobar, a nije pretjerano dobar jer je višeznačan) prijevod eng. *linguistic area* (R. Matasović u Uvodu u poredbenu lingvistiku – 2001., MH, Zagreb – govori o *lingv.*

ili *jez. areama*, što se kao inačica navodi i u Traskovu prijevodu), a ne njem. *Sprachbund*. Osim toga, ni u izvorniku nigdje ne piše da je *linguistic area* nastalo po uzoru na naziv *Sprachbund* (što i nije). Ispravno bi hrv. bilo „jezična area (područje) ili jezični savez“. Jezični savez naš je uobičajen naziv za njem. (i eng.) naziv *Sprachbund*. Iz prijevoda je jasno da prevoditelju katkada nije jasan smisao onoga što prevodi. Tako u izvorniku stoji: „For a prescriptivist, the so-called *split infinitive* is a matter of what people *ought* to say“ (2005.: 73.). To bi, iako je nes(p)retno formulirano već na eng., značilo: „Po preskriptivistima je pitanje *razdvojenoga infinitiva* pitanje toga kako bi *trebalo* govoriti“. Tu se dakle misli da je to pitanje *preskripcije* tj. *propisa*, pri čem nije izravno rečeno da eng. preskriptivizam odbacuje *razdvojene infinitive*. Međutim, Perak je to preveo kao: „Za preskriptivista je pojava kao što je razdvojeni infinitiv (eng. *split infinitive*) u engleskome jeziku ono što ljudi *trebaju* govoriti“ (2005.: 51.). Po prijevodu dakle, posve netočno, ispada da eng. preskriptivizam odobrava razdvojene infinitive. Govoreći o poretku riječi u svjetskim jezicima, izvorno se „VOS is decidedly uncommon“ (2005.: 28.), što bi dakako značilo „[poredak riječi] VOS (predikat-objekt-subjekt) je nedvojbeno rijedak/neuobičajen“, prevodi kao „Predikat-objekt-subjekt je nesumnjivo nepoznat“ (2005.: 231.) čime se dobiva potpuno drugi smisao rečenice. Izvorno se „the standard Mandarin Chinese of Taiwan is somewhat different from that of China“ (2005.: 291.), umjesto „standardni je mandarinski kineski na Tajvanu donekle različit od onoga u Kini“, prevodi kao „standardni mandarinski kineski s Tajvana nešto je različit od kantonskoga [sic!, M. K.] iz Kine“ (2005.: 336.) pri čem se odnekud u prijevodu pojavljuje kantonski iako se očito govori o razlikama u standardnom *mandarinskom* kineskom.

U izvorniku se za eng. pravopis veli „the spelling of a word typically exhibits only a modest correlation with its pronunciation“ (2005.⁴: 346.–347.) te navodi eng. primjere koji se različito pišu, a isto čitaju (*rite*, *write*, *right* i *wright*), koji se isto pišu, a različito čitaju (*lead* „voditi“ i *lead* „olovo“) i primjere koji se neobično pišu (*debt*, *knight*). Međutim, prevoditelj posve mijenja navedenu rečenicu: „zapisana je riječ obično samo donekle povezana sa sadašnjim izgovorom i odražava starije stanje“ (2005.: 347.) te još dodaje: „kao primjer mogu se navesti riječi

koje se izgovaraju potpuno istovjetno“, što objašnjava primjere *rite*, *write*, *right* i *wright* (svi se čitaju [rait]), ali ne i „voditi“ i „olovo“ koji se pišu isto, a čitaju različito.

Primjerâ bi se moglo navesti još, ali iz navedena se jasno vidi da propusta u knjizi itekako ima. Njih ne treba prikrivati, nego na njih ukazati kako se oni u budućim izdanjima ne bi ponavljali i kako bi se čitatelji knjigom mogli služiti svjesni njezinih nedostataka.

Mate Kapović

XII. DRŽAVNO NATJECANJE IZ HRVATSKOGA JEZIKA

Natjecanje se iz hrvatskoga jezika održava već dvanaestu godinu zaredom. Provodi ga Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje.¹

Ovogodišnji su članovi Državnoga povjerenstva: predsjednica – prof. dr. sc. Sanda Ham, Filozofski fakultet, Osijek; tajnica – mr. sc. Vesna Bjedov, Agencija za odgoj i obrazovanje, Podružnica Osijek; članovi – Ljiljana Butković, pof., Srednja škola dr. Antuna Barca, Crikvenica; Mirela Barbaroša Šikić, prof., Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb; mr. sc. Gea Cetinić, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb; Marijana Češi, prof., Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb; Gordana Čoso, prof., Talijanska srednja škola Dante Alighieri, Pula; Ivanka Dlaka, prof., Srednja škola Vrbovec; Blaženka Đermadi, prof., Turističko-

ugostiteljska škola Antuna Štifanića, Poreč; Gordana Fileš, prof., OŠ Dobriše Cesarića, Zagreb; dr. sc. Marijana Horvat, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb; dr. sc. Lana Hudeček, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb; Đurđica Jelačić, prof., OŠ Dobriše Cesarića, Zagreb; prof. dr. sc. Zrinka Jelaska, Filozofski fakultet, Zagreb; Vesna Karaula, prof., Gimnazija Vukovar; Nada Marguš, prof., OŠ Miroslava Krleže, Čepin; dr. sc. Milica Mihaljević, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb; Jasna Pandžić, prof., Agencija za odgoj i obrazovanje, Ispostava Zadar; dr. sc. Dean Slavić, Filozofski fakultet, Zagreb; Višnja Sorčik, prof., Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci; Anđa Suvala, prof., OŠ Vladimira Nazora, Čepin; Sandra Vukić, prof., Gimnazija Tituša Brezovačkog, Zagreb; Irena Krumes-Šimunović, prof., Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića, Slavonski Brod; mr. sc. Silvana Ereiz, Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića, Slavonski Brod.

¹ Agencija za odgoj i obrazovanje novi je naziv za nekadašnji Zavod za školstvo Republike Hrvatske.